

Amtsvejen 62: Matr. 13 Højgård (Lyksborg)

Bolet (gården) lå som de fleste gårde ved bækken der løb gennem Nybøl og mandede ud i Nybøl Nor. Dette Bol der som alle andre bol i Nybøl var fæstegårde, hørte under Lyksborg slot. I Falkenstjerne og Mudes bog ” Sønderjydske skatte og jordbøger” findes der en del navne på bolsmænd fra Nybøl i årene 1533-43. Ligeledes findes der navne på bolsmænd i gamle tingsvidner fra Nybøl Herredsting fra 1554-1631. Også i Sønderborgs lens skateregnskab år 1483 nævnes bolsmænd fra Nybøl. I 1535 er der opført 7 gårde i Nybøl, men med sikkerhed kan det ikke fastslås, på hvilket bol de har siddet. Ved arvedelingen 1564 overgik de til Hans den yngre.

1644 Christian Callesen

Omkring 1650 var Christian Kallesen fæster på dette boel, død 13.07.1674 gift 02.10.1644 med Anne Peters, født 1618 død 25.09.1697, 79 år Datter af Peter Truelsen

Børn:

Peter født 25.05.1648 gift 1677 med Synke Jørgensdatter, Nybøl

Mette født 12.01.1652 gift 1678 med Jørgen Hansen

Peter født 23.05.1645 død 04.05.1647

Ingeborg født 05.04.1658

Anna født 25.07.1661 Druknede sammen med 3 andre den 20.09.1697 på Flensborg Fjord.

Christen Kallesen. Han har siddet med dette Bol før 1644, han giftede sig d. 19. trinitatis 1644 med Peter Truelsens datter Anne. Christen Kallesen døde 13. juli 1674 en mandag om aftenen, Anne døde lørdage d. 25. september 1697, 79 år gammel.

1677 Peter Christensen, en søn

En søn Peter Christensen, født 25.05.1648 død 13.02.1729, 81 år. Gift 28.11.1677 med Syndke Jørgens født 08.06.1652. Datter af Jørgen Møller og Salome Hansdatter, Nybøl.

Børn:

Peter født 01.01.1679

Synnet født 22.01.1682 gift med Lorens Hansen, Skodsbøl

Trineke født 04.03.1687

Anna født 22.04.1691

Johan født 21.04.1695

Jørgen født 08.06.1680

Peter Christensen.

Christen og Anne efterfulgtes på bolet af deres søn Peter Christensen som ved lejligheder også kaldes Peter Kallesen. Han giftede sig 24. trinitatis 1677 med Syndke, en datter af Jørgen Møller i Nybøl. Da han døde i 1729 var bolet gået over på fremmede hænder.

1710 Lorentz Hansen, en svigersøn.

En datter Synnet Peters født 22.01.1682 død 26.03.1712 30 år.
Gift 16.11.1710 med Lorenz Hansen, død 31.05.1730.

Børn: ingen

Enkemand Lorens Hansen gift 13.11.1712 med Marie Poulsdatter født 22.12.1691.

Datter af Poul Bartelsen og Dorothea Leefkis, gård 16 Nybøl.

Børn: ingen

Lorents Hansen. Peter Christensen og Syndkes datter Synnet født 22. januar 1682 var bleven gift 16. november 1710 med Lorents Hansen fra Skodsbøl. De har så fået bolet overdraget. I listen fra 1718 står Lorents Hansen som tiendeyder af bolet. Synnet døde allerede 25. marts 1712 30 år gammel. Lorents Hansen giftede sig derpå endnu samme år med Marie Poulsdatter i Nybøl. Lorents Hansen døde 1730, og der kom så en ny Fæstebonde på bolet.

1730 Peter Jensen, ny fæster

Den ny fæster hed Peter Jensen, søn af gamle Maren Peters, død 26.08.1762, gift 01.09.1726 med Maren Jørgens , død 02.11.1777 74 år.

Børn:

Jørgen født 08.06.1728 Gift 22.06.1755 med Sophie Hedvig Nisses Gård 1 Stenderup.

Christen født 15.11.1729 død 30.08.1797 Gift med smed Christian Hansen, Ragebøl.

Peter Jensen. I henhold til Tiendelisten hed den nye Fæstebonde Peter Jensen. Han blev gift 11 trinitatis 1726 med Maren Jørgens i Nybøl og han døde 1762 begravet 26. august. Hans kone gamle Maren Peters i Nybøl døde 1777.

1755 Jørgen Petersen

En søn Jørgen Petersen født 08.06.1728 gift 22.06.1755 med Sophie Hedvig Nisses født 16.02.1719 død 26.01.1781 62 år, datter af Nis Gorrisen og Brigitta Agnes Hansdatter, gård nr. 1 Stenderup

Børn:

Maren født 05.08.1735 gift med Jørgen Nissen gård nr. 16 Stenderup.

Agnes født 14.03.1761 gift med Matthias Rasmussen, Langeland den 25.10.1791.

Abel Christine født 07.11.1756 gift 1783 med Lorenz Hansen, Skodsbøl.

Peter født 03.12.1758 gift 06.10.1780 med Marie Elisabeth Jacobs fra Skodsbøl.

Jørgen Petersen. Derefter fulgte Peter og Marens søn Jørgen født 1728. Han blev gift 4. trinitatis 1755 med Sophie Hedvig, Bolsmand Gorriensens datter fra Stenderup. De måtte stå til offentlig afbigt for menigheden i Kirken da deres første barn blev født for tidlig efter brylluppet. Det var i Jørgen og Hedvigs virketid at de store landbrugsreformer blev gennemført. I 1766 kom der en forordning om fremme af indhegning og ophævelse af landsbymarkens fællesskab. Opmålingen af den tildelte jord og udflytningen skete i 1768. Ude på Nybølmark blev 4 ejendomme opført, bol nr. 5 samt 1 mere op til Nybøl Mølle. Østermarken fik tildelt 3 bol. Tilbage i byen var der 9 bol foruden præstegården som var dobbelt så stor som et almindelig bol. Skoven blev dog først uddelt i 1793. Men man var stadig bolsmand og fæstebonde, dog med et gyldig "Arvefæstebrev" hvori der var nedfældet betingelse og paragrafer, såsom skatter afgifter og hoveri som skulle overholdes.

1781 Jørgen Nissen

En svigersøn Jørgen Nissen født 03.01.1745 død 26.09.1808, 63 år. Gift med Maren 08.07.1781 Søn af Nis Lorenzen og Ann Petersdatter, gård 16 Stenderup

Børn: ingen

Enken Maren Jørgens gift 04.01.1811 med Johan Nielses, Avnbøl

Jørgen Nissen. Den 8. juli 1781 blev Jørgen Petersens datter Maren gift med Jørgen Nissen fra Stenderup, søn af bolsmand Nis Lorentsen og hustru Ann. Forinden havde Jørgen Petersen ved kontrakt af 23. april 1781 afstået bolet til denne sin tilkommende svigersøn. Jørgen Nissen skulle for overtagelsen betale 420 Rdr. og give svigerfaderen en nærmere bestemt god aftægt. Hans kone var død ved årets begyndelse 28. januar 1781 62 år gammel. Efter J. P. død skulle en ugift datter ved navn Agnes Berret have halv aftægt. En anden datter Abel Christine skulle, når hun giftede sig have et udstyr fra bolet efter lands skik og brug. Hun giftede sig 4. maj 1783 med ungkarl og kådner Lorentsen Hansen i Skodsbøl. Jørgen og Maren havde ingen børn, de besluttede derfor omkring århundredeskiftet at sælge bolet, men forud var der noget der skulle ordnes. Marens søster Agnes Berret der var flyttet på aftægt med faderen, for at holde hus for ham. Men d. 28. oktober 1791 havde hun giftet sig med ungkarl Matthias Rasmussen fra Langeland. Til dette par havde Jørgen Petersen overdraget et indsiddersted i Nybøl, som hans søn Peter Jørgensen havde haft (måske det gamle bosted inden udflytningen) men som faderen igen havde overtaget. Agnes Berret skulle i henhold til forannævnte overladelleskontrakt af 23. april 1781 have halv aftægt efter faderens død. Jørgen Nissen underskrev derfor 31. marts 1801 en overenskomst med svogeren Matthias Rasmussen angående denne aftægt. Jørgen Nissen var af den opfattelse, at den var fastsat af Jørgen Petersen ud fra den tanke at Agnes ville forblive ugift. Jørgen Nissen enedes med Matthias Rasmussen at betale 150 Rdr. een gang for alle til afløsning af denne aftægt. Det skrev de to svogre under på. Jørgen Nissen døde som aftægtsmand på bolet 26. september 1808. Hans enke Maren giftede sig godt tre år senere med Johan Nielsen, en kådner fra Avnbøl.

1801 Nicolai Jørgensen, Avnbøl, ny ejer

Solgt til Nicolai Jørgensen fra Avnbøl 1801

Nicolaj Jørgensen. Samme dag Jørgen Nissen underskrev kontrakten med svogeren Matthias Rasmussen angående afløsningen af forpligtelsen over for dennes kone, undertegnede han også en kontrakt hvorved han solgte bolet til Nicolaj Jørgensen fra Avnbøl. Overtagelsen 1. maj samme år. Køberen skulle yde sælgeren og hustru livsvarig aftægt, der skulle straks indrettes en firefags aftægtsbolig til dem i den søndre ende af laden og de skulle have den mod øst liggende have, som var skilt ved en skelsten fra bolsmandens have. Videre skulle de have en halv ko på græs og i foder, samt beholde udnyttelsesretten til skovskiftet i møllesned. Købesummen for bolet var 2,550 Rdr, der skulle betales som følger:
Ved overtagelsen 1. maj 1801 - 800 Rdr. Mikkeldagen samme år 900 Rdr. Resten 850 Rdr. skulle blive stående mod pant i ejendommen uden opsigelse i fem år, hvorefter der skulle afdrages som følgende:
Majdag 1807 - 300 Rdr. majdag 1809 - 300 Rdr. majdag 1811 - 250 Rdr. Jørgen Nissen reserverede desuden for sig retten til at bruge vejen gennem Møllesned ned til stranden.

1807 Andreas Petersen

Solgt til Andreas Petersen fra Skodsbøl den 13.12.1807, født 1764 død 15.01.1809, 45 år. Gift med Maren Hanses, Kværs.

Enken Maren gift 21.07.1809 med Lorenz Christensen, gård i Nybøl

Der var 8 børn i ægteskabet Andreas Petersen og Maren

Andreas Petersen. Ved kontrakt af 13. december 1807 solgte Nicolaj Jørgensen ejendommen til Andreas Petersen som var født i Skodsbøl, men havde haft en gård i Kværs.

Prisen for ejendommen var 3,200 Rdr. der skulle betales som følger:

Ved tiltrædelsen til påske: 1808 - 2000 Rdr.

Majdag 1809 - 650 Rdr. Resten var resterende gæld til den tidligere ejer Jørgen Nissen og skulle betales: Majdag 1809 - 300 Rdr. - Majdag 1811 - 250 Rdr. Alle ikke betalende beløb skulle forrentes med 4%.

Køberen overtog aftægtsforpligtelsen over for Jørgen Nissen og hans kone. I kontrakten bestemtes, at så snart aftægten til én af aftægtsfolkene Jørgen Nissen og hans kone bortfaldt eller deres udnyttelsesret til skoven ophørte, skulle sælgeren have yderligere 50 Rdr. Ved tiltrædelsen: Tagstrå og en egetræstamme Nicolaj Jørgensen forbeholdt sig også ret til i vinterens løb til eget brug at kappe kasselbevoksningen i det søndre tværskifte i skoven. Andreas Petersen døde 15. januar 1809 45 år gammel altså inden året var omme efter overtagelsen af gården. Hans enke giftede sig 21. juli året efter med Lorents Christensen fra Nybølmark. Dengang var reglerne sådan, at nå fæstebonden afgik ved døden og ikke havde myndige børn måtte hans kone for at undgå at sættes fra bolet finde sig en ny ægtemand og han blev så kaldt sættebolsmand og styrede bolet ind til afdødes ældste arving blev myndig.

1810 Lorents Christensen sættebonde

1810 Lorents Christensen. Børnenes formyndere lod ikke sættebonden få ro så længe. Da Andreas Petersen i 1809 døde var der 8 børn. I 1815 trængte formyndere på at nu skulle bolet afstås til fæstearvingen, der lige som faderen hed Andreas Petersen og nu var 22 år gammel. Ved kontrakt underskrevet i Nybøl Herredsfogderi 13. maj 1815 fik denne så overladt bolet mod at svare til det på den hvilende gæld: 1733 Rdr. 16 sk. eller 2773 Rbdr. 32 sk. og at yder moderen og hendes mand en begrænset aftægt. Når den anden aftægtskone Jørgen Nissens enke Maren døde, skulle moderen nyde hendes store aftægt. Når moderen døde, havde hendes mand Lorents Christensen intet at kræve af boet.

1815 Andreas Petersen. En svigersøn

1815 Andreas Petersen. Han var født 1793 som ældste søn, med hensyn til hans brødre, bestemtes der at han såfremt de blev indkaldt til militærtjeneste, hvert år at sende dem en såkaldt viktualiesæk med 7 pund smør, 7 pund flæsk, 7 pund kød og 7 brød. Hvis der stillede sig transportvanskeligheder i vejen for leveringen af dette, skulle han i stedet forsende dem 2 dr. Hamburgsk courant eller 3 Rbdr. 19 1/5 sk. sølv mønt. Andreas Petersen nr. 2 forblev ligeledes kun kort tid på gården.

1820 Hans Henrik Jørgensen

Ved kontrakt underskrevet 6. maj 1820 solgte han bolet til Hans Henrik Jørgensen som var født i Ulkebøl, men kom til Nybøl fra Bøgeskovskov, for en pris på 2200 Rdr eller 3520 Rbdr. sølv mønt. Deraf betaltes 80 Rbdr. ved kontraktens undertegning, mens resten skulle betales således: 320 Rbdr. d. 12. maj. 80 Rbdr. d. 24. juni. Hovedsummen 3,040 Rbdr. skulle betales 1. september. Rentefoden var 4% der løb fra 1. maj den dag overtagelsen havde fundet sted. Køberen overtog Aftægtsforpligtelsen overfor 1) Jørgen Nissens enke: Maren nu gift Nielsen. 2) sælgerens mor Maren nu gift med Lorents Christensen. Også forpligtelsen overfor sælgerens brødre overtog den nye ejer. Med i handelen fulgte: 2 heste, 6 køer, 2 kalve, 1 so, 2 grise, 1 gås og en gase, desuden 2 vogne med tilbehør, 2 harve, 1 plov, 1 tromle, 1 hjulbør, 1 hakkelsekiste med kniv, det forhånden værende seletøj, samt 1 jernkakkelovn og en del andre ting. Heller ikke Hans Henrik Jørgensen sad længe med gården, han døde 26. juni 1822 af en brystsygdom, hvortil den tilstødte vattersot.

1825 Andreas Petersen

Hans Henrik Jørgensens datter, Marie Christine Jørgensen giftede sig året efter d. 26. juli 1823 med Andreas Petersen, søn af Nicolaj Petersen i Stenderup, den gård der ved udflytningen fra Stenderup fik navnet Bøgegård. Andreas Petersen fik af Hans Henrik Jørgensens enke Maren, med kurator Bolsmand Jørgen Jepsen fra Bovrup ejendommen overladt. Andreas Petersen overtog gården ved kontrakt af 18. februar 1825. Overdragelsen skete på den måde, at de unge skulle svare til gælden på bolet, yde moderen aftægt og overtog de forud på bolet hvilende aftægtsforpligtelser. Der skulle nu af bolet ydes aftægt til tre koner med navnet Maren, 1) Jørgen Nissens enke Maren gift Nielsen. 2) Andreas Petersens enke Maren gift med Lorents Christensen. 3) Hans Henrik Jørgensens enke Maren.

Af hensyn til omsætningsskatten sættes bolets værdi af øvrigheden til 750. Rdr. eller 1,250 Rbdr.

I Andreas Petersen og Marie Christines tid blev der igen gode kår på gården. Den 9. december 1861 var gården overgået fra fæstegård til frit eje. Ved overgangen fæste til frit eje ophørte også betegnelsen bol og bolsmand, nu blev det til gård og gårdejer.

1866 Christian Tychsen, Skelde Mark, en ny ejer

Ved kontrakt af 31. januar 1866, undertegnet under den dato ved herredsretten i Broager solgte Andreas Petersen gården til Christian Tychsen fra Skelde.

Købesummen var for jord, skov og bygninger: 21,000 mark og for Immobiler 3,450.

Overtagelsen 1. april 1866. Immobiler var i henhold til kontrakt: kreaturer, heste, får, plove og harve, mejeriredskaber, noget køkkentøj, hvoriblandt 1 stor kobberkedel, 1 kornrensemaskine, 1 sadel, 2 sæt seletøj, 1 stueur, 2 kakkelovne, 40 tdr. havre, 10 tdr. byg, 4 tdr. rug, 1 side flæsk, 3 lispund kød, samt 2 senge med lagner. Sælgerens eventuelle krav på erstatning for krigsskade, var derimod køberen uvedkommende. Krigsskade på ejendommen var minimale, om udbetalingen har fundet sted er tvivlsom. På bol nr. 3 var der på grund af indkvartering af både mandskab og heste været stor ødelæggelse.

Købesummen skulle betales som følger: Ved tiltrædelsen 1. april 2,000. mark. 1. oktober 1866 4,000. Der skulle blive stående protokollert ind på ejendommen 12,000 mark. Uden protokollering skulle blive stående 6,450 mark. Renten blev sat til 3.5 %, men det første år indtil 1. april 1867 skulle ingen rente betales. Andreas Petersen og hustru skulle have bolig i aftægt huset som var på 5 fag og en stor livsværrig aftægt. Christian Tychsen har været gift 2 gange 1) med Cathrine Marie, datter af Lorents Christensen i Skelde og enke efter Hans Henrik Phillipsen på Skeldemark. 2) med Cecilia Magdalene, datter af Jacob Jacobsen på Skeldemark, fra sidste ægteskab var der en søn ved navn Hans. Cecilia Magdalene døde på Højgård 7. februar 1873 - 39 år gammel af en indvortes kronisk sygdom, Christian Tychsen døde året efter den 30. maj 1874 under en operation på hospitalet i Kiel, kun 50 år gammel. Gården overgik derefter til den umyndige søn Hans. Da Hans kun er 8 år, bliver Højgård forpagtet ud for en længere årrække til Wolguard Christensen fra Vilsbæk. Teglværksejer Jacob Tychsen bliver drengens formynder og værge.

1874 Hans Tychsen, en søn

Hans Tychsen. Hans Tychsen var født 22. marts 1866 i Skelde. I 1888, 22 år gammel overtog Hans bedriften af sin fædrene gård, blev gift med Christine f. Petersen fra Stenderup. Aftægtsforpligtelser som vi har set førhen havde Hans Tychsen ikke da forældrene var afgået ved døden. I Hans Tychsens besiddertid blev gårdens areal udvidet med 10 ha. Ligeledes blev der foretaget en skeludligning med naboerne i Avnbøl hvorved vandløbet blev rørlagt. Foruden sønnen Christian f. 1891 har ægteparret en datter Magdalene f. 1899.

Hans Tychsen med kone og venner på Sylt

1920 Christian Tychsen, en søn

Ejer Chr. Tychsen. Art. 13 Nybøl, Nybøl Sogn. Købstad Sønderborg, 10 km. Jernbanestation Nybøl, 21/2 km. Ejendomsskyld 85,000 Kr., Jordværdi 50,600 Kr. Nettoudbytte 456,85 Th. Samlet Areal 39,31 Hekt., deraf Ager 35,31, Skov 3, Have og Gaards-plads 0,50, andre Arealer 0,50. Brandassurance for Bygninger 79,420 Kr. Lys og Kraft fra Sønderjyllands Højspændingsværk. Postadr. Nybøl. W. 192 y Vester Sottrup. Den nuværende Ejer overtog Ejendommen i 1920 efter sin Fader Hans Tychsen, der i sin Besiddertid har tilkøbt 10 Hekt. af Tilliggendet, og som 1 1888 over-tog den efter sin Fader Chr. Tychsen, der i 1869 havde købt den af Andreas Petersen. Bygningerne er af Grund-mur, Stuehuset med Frontespice mod Gaarden og Skifer-tag, Avlsbygningerne, der efter Ildsvaade er opførte i 1921, med Trimpel og Jerntag, Staldene med Jernbjælker og Hvælvinger. Til Ejendommen hører et Aftægtshus. Gaarden ligger 100 m nord for Landevejen fra Sønderborg til Krusaa, fra hvilken Vej en smuk Indkørselsalle fører op til Gaarden.

Chr. Tychsen og Tidde på Højgård

Christian Tychsen. Efter 46 år som ejer af "Højgård" afstår Hans Tychsen "Højgård" til sin søn Christian. Hans og Christian Tychsen møder op den 30-3-1920 hos notar Justitsråd Alexandersen for at få lavet en overtagelses og aftægtskontrakt med følgende ordlyd:

§ 1.

Hans Tychsen overlader til sin søn Christian Tychsen den ham tilhørende på Nybølmark beliggende, i grundbogen for Nybøl Bind I blad 12 indførte ejendom "Højgård" med tilhørende bygninger, dog uden parcellen "Totmos" kortblad 2 nr. 78 stor 28,74 ar og parcellen på kortblad 2 nr.120/9 og de på sidstnævnte stående bygninger, samt en ca. 5m. bred strimmel fra Vohlyk til den vestlige grænse i hele dens længde og i parcellen 120/9 i længden og et ca. 10-12m. bredt stykke på nordvestsiden, dette stykke skal sammen med parcellen nr.120/9 være ca. 1500 ar stor, som han vil give navnet "Rønhøj." Værdien er beregnet til 3000. danske kroner.

§ 2.

Med i handelen følger alt levende og dødt inventar, som er på stedet den 1. april 1920: 4 heste og 1 etårs føl, hele kvægbesætningen, alle svin, 50 høns, samt møbler i køkkenet i spisekammer og i folkestuen, 4 kasse vogne, 1 gitterfjedervogn, 1 arbejdsfjedervogn, 1 faeton, alt seletøj med undtagelse af et kummetseletøj og ponyseletøj, overtagerens sadel tillige med tøjler overlades vederlagsfrit til overladeren, desuden medfølger: den på loftet liggende hvede og alt som d. 1. april 1920 findes af korn og foderforråd, kunstgødning, alle landbrugsmaskiner og maskiner som i 1918 1919 har været i brug, en tospandsslæde og en arbejdssslæde, såvel som bage og brygge redskaber med undtagelse af Webers-Parent-Raucher-apparatet. For inventaret er beregnet en værdi af 3000,00 danske kroner som en del af overtagelsessummen. Overtagelses summen udgør i alt: 76057,38 danske kroner. Bemærk at alt er værdisat i danske kroner.

I. Aftægt.

Til levering: Stedets ejer leverer frit til aftægtsfolkene i deres bolig friske, sunde og af godbeskaffenhed.

- a. Årlig i løbet af december måned, men inden jul 1 svin på mindst 260# slagtet vægt.
  - b. Daglig 2 liter friskmalket sødmælk.
  - c. Ugentlig 3 liter kærnemælk og 5 liter skummetmælk, mælken skal aftægtsfolkene selv afhente.
  - d. Ugentlig, hver onsdag 3kg. frisk mejerismør.
  - e. Daglig i tiden fra 1. marts til 1. oktober 2 frisklagte æg.
  - f. Desuden d. 15. august hvert år 15 snese frisklagte hønseæg (til henlæggelse,)
  - g. Årlig til 1. oktober 500 kg. Kartoffler.
  - h. Årlig til 1. december 300 kg. rug 300 kg. byg 300kg. hvede 25 kg. Kogeærter.
  - i. Til ildebrændsel årlig til 1. juni hvert år 5læs (i den største kassevogn med sidebrædder) småt hakket træ hakket med træhakkemaskinen.
  - j. I juni, juli hvert år 1500 kg. anthracit stenkul, 1000 kg. koks (småt slået) hvis prisen på stenkullene og koksene overstiger 5 kroner pr. 50 kg. skal aftægtsfolkene selv betale merprisen.
  - k. Årlig leveres halvdelen af kerne, sten og bærfrugter som findes på stedet når de er modne.
2. I tilfælde af brand i aftægtshuset er stedets besidder forpligtet til at genopføre det på hans egen bekostning samt de nødvendige kørsler indtil færdiggørelsen af den øjeblikkelige ombygning af aftægtshuset.
  3. Aftægtsmanden beholder den personlige ret til alle tider, uhindret at betræde alle grundstykker på gården inkl. haven, frugthaven, stalden og skuret, såvel som stuehuset, desuden også retten til fri og uhindret at benytte en del af verandaen på sydsiden af stuehuset ca. halvdelen af den østlige ende af verandaen bliver opdelt.
  4. Stedets besidder forpligter for sig og sine efterfølgere på stedet, ikke at fjerne nogen af de på grundstykket befindende træer eller telefonspæle uden tilladelse af aftægtsmanden. Buskene foran aftægtsboligen mod sydvest skal stedets besidder holde på ikke over 1 meters højde, træhugsten på skovparcellen bliver ikke berørt heraf.
  5. Aftægtsfolkene beholder for sig og deres datter Magdalene retten til frit og uhindret at betræde den del af Møllesned (kortblad 7 parcel nr. 99) som går mellem den gennemgående vej og vandet.
  6. Telefonapparatet tilligemed tilslutning tager aftægtsmanden med til aftægtsboligen.

7. Stedets besidder er forpligtet til at have aftægtsmandens hest i stalden samt fodre den og holde den i samme foderstand som sine egne, endvidere 10 gange årlig (dog ikke i så og høsttiden) at yde aftægtsfolkene kørsel med 2-spand og kusk. Aftægtsmanden har altid ret til frit at bruge gitterfjedervognen. I nødstilfælde kan besidder efter tilladelse bruge aftægtsmandens hest.

8. Aftægtsfolkene beholder fri og uhindret adgang til og brug af vaskehuset og vandkedel, samt fri brændsel dertil.

9. Aftægtsmanden har ret til at have 10-15 duer, overtageren må finde sig i at de flyver frit omkring.

10. Skulle aftægtsfolkene flytte fra Nybøl sogn kan naturalydelsen udbetales til dem efter Nybøl sogns gældende dagspris.

11. I sygdoms- og svaghedstilfælde skal stedets besidder yde aftægtsfolkene en kærlig opvartning og pleje.

12. Indtil den dag hvor overtagerens fremtidige hustru flytter ind på gården, fører overladeren med hustru og deres børn (overtageren og hans søster) en fælles husholdning på gården på overtagerens bekostning, så længe ydes der ingen aftægt, de skikke og vaner som overladeren hidtil har haft må i denne tid ikke indskrænkes, det står aftægtsfolkene til enhver tid frit at flytte ind i deres aftægtsbolig og nyde den fulde aftægt. Årsværdien af foranstående aftægt er beregnet til 962,00 danske kr.

1.) Overladeren beholder retten for sig og sine efterfølgere på aftægtsgrundstykket at lægge en vandledning fra vandbassinet på gården og tage vand fra bassinet, samt at foretage reparationer på ledningen inkl. arbejde på gårdens grundstykke.

2.) Overladeren beholder retten for sig og sine pårørende samt besøgende, såvel som hans efterfølger i aftægtshuset retten til fri og uhindret benyttelse af den privatvej som fører over gårdens grundstykke fra chausséen til møllevej enten kørende, ridende eller gående.

3.) Overtageren må ikke spærre for udsigten fra aftægten mod vest, syd eller øst med hverken bygninger, beplantning eller andet. Hans døde den 6. december 1926 og hans hustru Christine døde 23. juli 1931. datteren Magdalene bliver gift med gdr. Paulsen på Høertoft i Varnæs. Et år efter overtagelsen af Højgård brændte udbygningerne, hvor på efterfølgende at genopføres men med murede hvælvinger og jern bjælker i alle stalde.

Christian Tychsen bliver gift med Cathrine Marie f. Christensen fra Øster Sottrup, f.1895. Da Cathrine havde mistet 2 søskende, var hun enearving til sin fødehjem. Ægteparret bosætter sig der. Højgård bliver for en årrække fra 1930-39 bortforpagtet til Hans Chr. Lei dog de sidste 2 år til Jørgen Christensen Lei. Christian og Cathrine flytter nu ind på Højgård. I Statistisk, Topografisk, Historisk håndbog 1937 står der om Højgård: Jorden dyrkes i alm. vekseldrift, af kunstgødning anvendes årlig ca. 20 sække superf. 10 sække kalig og 25 sække kvælstofgødning. Besætningen består af 20 malkekøer 1 tyr samt 15 stk. ungkreaturer af rød dansk malkerace, den gennemsnitlige smørydelse pr. ko er ca. 180 kg. om året, og mælken leveres til Stenderup Andelsmejeri. Svinebesætningen er for tiden 5 tillægssøer der er tidligere leveret ca. 300 slagtersvin om året, gården er nu tildelt 66 svinekort.

Christian døde 1946 og Cathrine døde 1986.

1930 Forpagter Hans Christian Lei. Forpagter Jørgen Christensen

1950 Gunnar Petersen

Gunnar Petersen og hustru Musse B6475

Musse Tychsen B188

Gunnar Petersen og Kjestine f. Tychsen. Kjestine (kaldet Musse) f. 1922 i Øster Sottrup eneste arving, gift med Gunnar Petersen f.1921 søn af købmand Petersen og hustru fra Varnæs overtager gården for så nogle år efter at bortforpagter den til Nis Nansen Paulsen fra Vester Sottrup, da den aftalte forpagtnings tid er udløbet viderefører Musse og Gunnar bedriften ind til de sælger gården til sønnen Christian. Gunnar afgår ved døden 1996 og Musse 2003.

Forpagter Nis Nansen Poulsen

Christian Tychsen Petersen Gift med Kirsten F. Berthelsen fra Blan

Christian Tychsen Petersen. I Christians (kaldet Cedde) tid som landmand sker der en stor udvikling i dansk landbrug, dette også på Højgård . Cedde gift med Kirsten f. Berthelsen fra Blans, afhænder en veldreven gård til Michael Manø.

Kilder: Landsarkivet, Trap Danmark, J. Frost: Betegnelse over gårde i Nybøl sogn.

Ensted Kirke, lørdag den 30. maj 2009 kl. 13.30: Charlotte Voss Lund, Amtsvejen 62, Nybøl, Sønderborg, datter af Birthe og Andreas Lund, Stubbæk, til Michael Manø, Amtsvejen 62, Nybøl, Sønderborg, søn af Else og Henning Manø, Gejl.

27.08.2012

Nyt medlem

Pr. dags dato er Michael Mandø, Højgård optaget som medlem i NJF.
Vi byder Michael Mandø velkommen.